

ALV 05

ALLMÄNNA LEVERANSVILLKOR
FÖR LEVERANS MED MONTAGE
AV GRAFISKA MASKINER SAMT
ANNAN MEKANISK, ELEKTRISK
OCH ELEKTRONISK GRAFISK
UTRUSTNING

utgivna 2005 av
Grafiska Företagens Förbund,
Grafiska Leverantörsföreningen och
Svenska Tidningsutgivareföreningen.

Copyright: Grafiska Företagens Förbund,
Grafiska Leverantörsföreningen och
Svenska Tidningsutgivareföreningen,
Stockholm 2005.

Får mångfaldigas i oförändrat skick.

INTRODUKTION

De tre branschorganisationerna Grafiska Leverantörsföreningen, Grafiska Företagens Förbund och Tidningsutgivarna har tillsammans tagit fram denna nya edition Allmänna leveransvillkor för leverans med montage av grafiska maskiner samt annan mekanisk, elektrisk och elektronisk grafisk utrustning. Den nya villkorseditionen presenteras under kortnamnet ALV 05.

ALV 05 är en vidareutveckling av de tidigare leveransvillkoren för grafisk utrustning, ALV 93. ALV 05 knyter innehållsmässigt an till de väl etablerade NL-standardavtalen, som tagits fram inom teknikindustrin i Danmark, Finland, Norge och Sverige och ajourförts genom ett flertal översyner alltsedan mitten av 1950-talet. ALV 05 ansluter sig närmast till NL-dokumentet NLM 02, som innehåller villkorsbestämmelser för leverans av maskiner och maskinutrustning med montage. NLM 02 stämmer också i sak nära överens med motsvarande standardavtal utgivna av Orgalime, teknikindustrins europeiska samarbetsorganisation. Genom dessa anknytningar får ALV 05 ökad tyngd och auktoritet.

I likhet med andra standardavtal som används inom näringslivet är ALV 05 avsett att av parterna införlivas med det individuella avtal, där de beskriver det gods och de konkreta tjänster och prestationer som respektive part skall tillhandahålla, liksom pris och betalningsvillkor etc. På så sätt förenklas skrivningen av det individuella avtalet: De vanligaste och viktigaste frågorna som parterna kan komma att ställas inför får ett genomtänkt svar som representerar generellt sett balanserade lösningar. Samtidigt fungerar leveransvillkoren som en tillförlitlig checklista under avtalsförhandlingarna. Till marknadens tjänst finns ALV 05 tillgängligt på branschorganisationernas hemsidor.

ALV 05 innehåller 85 villkorspunkter, betydligt flera än ALV 93. Delvis beror detta på att materialet av pedagogiska skäl fördelats över flera punkter men framför allt på att flera ämnesområden/frågor tas upp. Många frågor behandlas också mera utförligt. Avsikten är att tydliggöra villkorens innehåll och innebörd för parterna. I samma syfte, och för att underlätta för dem att hitta i dokumentet, har ett stort antal rubriker fogats till villkorstexten. Dokumentet har även försetts med en utförlig innehållsförteckning.

Villkorstexten är uppdelad i ett antal huvudavsnitt. Vart och ett av dessa presenteras i texten och i innehållsförteckningen under en rubrik i versal och större stilgrad. Avsnitten är i princip ordnade i tidsföljd, så som de aktualiseras under avtalstiden – från förhandlingsstadium till avslutade avtalsrelationer. Tyngdpunkten ligger på

följande huvudavsnitt: Programvara, Provning och kontroll i samband med godsets tillverkning, Montaget, Kontraktssumma och betalning, Leveransprov och provdrift, Övertagande, Leverantörens ansvar för försening samt Leverantörens ansvar för fel.

Efter mönster från NLM 02 inleds ALV 05 med en lista där ett antal termer och begrepp som används i dokumentet definieras. I villkorstexten markeras dessa med stor begynnelsebokstav.

ALV 05 ingår såsom den ena delen i de tre branschorganisationernas projekt att skapa ett väl fungerande avtalssystem på det grafiska maskinområdet. Den andra delen av projektet, som redan slutförts och trätt i funktion, är reformeringen av Grafiska Nämnden, inrättad 1985 med uppgift bl a att avge utlåtanden om tolkningen av maskinvillkoren /ALV. Reformeringen har tagit sikte på att effektivisera ärendehandläggningen och att vidga nämndens behörighet. Nämndens tjänster står numera öppna även för leverantörer och beställare som inte är medlemmar i någon av de tre organisationerna. Närmare presentation av maskinnämndens verksamhet kommer att ske i en särskild publikation. I avsnittet Tolkning och Tvistlösning och avsnittet Skiljedom hänvisas det uttryckligen till nämndens tjänster.

ALV 05, liksom nämndreformen, har initierats, planerats och till alla delar utarbetats gemensamt av de tre branschorganisationerna som representerar leverantörer och beställare av grafiska maskiner och grafisk-teknisk utrustning. Villkoren kan därmed framträda med anspråk på att klassificeras som ett genuint "agreed document".

Innehåll

TILLÄMPLIGHET OCH PARTSANSVAR	6
Definitioner	6
ANLÄGGNINGEN	7
Omfattning	7
Lagenlighet	7
TEKNISKA HANDLINGAR	7
PROGRAMVARA	8
Parternas rättigheter och skyldigheter	8
Leverantörens ansvar vid immaterialrättsintrång	8
Leverantörens ansvar för andra programvarufel	9
ÄNDRINGAR I ANLÄGGNINGEN	9
Beställarkrav	9
Leverantörsförslag	10
Ändringsförutsättningar	10
SEKRETESS	10
PROVNING OCH KONTROLL I SAMBAND MED GODSETS TILLVERKNING	11
Avtalad godsprovning	11
Provningsplats	11
Provningsmetoder	11
Provningens genomförande	11
Beställarens tillverkningskontroll	11
Fördelning av provnings- och kontrollkostnader	11
Rättelseåtgärder	12
MONTAGET	12
Partsrepresentation på montageplatsen	12
Leverantörens åligganden m. m.	12
Leverantörens avisering om godsleverans m. m.	12
Leverantörens instruktionsskyldighet	12
Leverantörens ansvar för instruktionsfel	13
Leverantörens tillhandahållande av montereredskap	13
Leverantörens säkerhetstillsyn m. m.	13
Leverantörens personalledning	13
Leverantörens rätt till kontroll på montageplatsen	13
Beställarens åligganden	13
Beställarens ansvar för arbetsmiljön	13
Beställarens förberedande arbeten och åtgärder	14
Beställarens skyldighet avisera förseningar och fel	14

Beställarens förseningar och fel	15
Påföljder	15
KONTRAKTSSUMMA OCH BETALNING	15
Kontraktssumma	15
Betalning	16
Extradebitering orsakad av beställaren	17
Försenad betalning	17
Åtgärder vid befarad betalningsoförmåga	18
LEVERANSPROV OCH PROVDRIFT, ÖVERTAGANDE	18
Leveransprov	18
Leveransprovets uppläggning och parternas åligganden	18
Leveransprovets genomförande	18
Rättelser efter leveransprov och nytt leveransprov	19
Provdrift	19
Leverans och övertagande	20
Ej medgivet idrifttagande	20
LEVERANTÖRENS ANSVAR FÖR FÖRSENINGAR	21
Aviseringsskyldighet m. m.	21
Förlängning av leveranstid	21
Påföljder vid försening	21
Ansvarsbegränsning vid försening	22
Åtgärder vid befarad leveransoförmåga	22
LEVERANTÖRENS ANSVAR FÖR FEL	23
Ansvarets omfattning	23
Funktionsgarantins giltighetstid	23
Reklamation av fel	23
Avhjälpande av fel	24
Ogrundad reklamation	24
Fördelning av avhjälpningskostnader m. m.	24
Påföljder vid bristande avhjälpande	25
Tidsbegränsning av ansvar för fel i Anläggningen	25
Begränsning av ersättningskyldigheten	25
ANSVAR FÖR SAKSKADA FÖRE ÖVERTAGANDET	26
Skada på anläggningen	26
Skada på beställarens egendom	26
ANSVAR FÖR SAKSKADA ORSAKAD AV ANLÄGGNINGEN EFTER ÖVERTAGANDET	26
BEFRIELSEGRUNDER (FORCE MAJEURE)	27
AVTALSÖVERLÅTELSE	27
TILLÄMPLIG LAG, TOLKNING OCH TVISTLÖSNING, SKILJEDOM	28

TILLÄMPLIGHET OCH PARTSANSVAR

1. Villkoren i ALV 05 är avsedda att införlivas med parternas individuella avtal. Villkoren blir tillämpliga när parterna skriftligen eller på annat sätt avtalat därom. Avvikelser från villkoren måste avtalas skriftligen för att bli gällande.

Beställaren och leverantören svarar gentemot andra parten för sina underleverantörers prestationer och övriga partsförpliktelser som härrör sig från dessa.

Definitioner

2. I ALV 05 avses med:

Avtalet: Parternas avtal om leverans av Anläggningen med samtliga bilagor samt avtalade ändringar och tillägg till dessa handlingar.

Godset: Maskineri, apparatur och material, ritningar och andra tekniska handlingar och dokument samt föremål i övrigt som leverantören skall leverera enligt avtalet.

Anläggningen: Godset och resultatet av det arbete som leverantören skall svara för enligt Avtalet.

Om Anläggningen enligt Avtalet skall övertas i självständiga delar, vilka förutsatts bli använda oberoende av varandra, tillämpas villkoren i ALV 05 på varje del för sig. Med Anläggningen avses därvid respektive del.

Montageplatsen: Den plats där Anläggningen skall monteras och områden i omedelbar anslutning därtill, vilka är nödvändiga för transport, lossning och lagring av Godset och montageutrustningen.

Kontraktssumman: Den betalning som skall erläggas för Anläggningen exklusive mervärdesskatt samt offentlig pålaga som leverantören inte kunnat förutse då avtalet ingicks.

Skriftligt Meddelande: Handling som är underskriven av part och som kommit fram till andra parten, samt meddelande som når andra parten genom brev, telefax, e-post eller annan form som parterna kommit överens om, liksom innehållet i ett mötesprotokoll som är undertecknat eller godkänt av bägge parter.

Programvara: Den programvara som ingår i Anläggningen och som består av:

- *Leverantörsprogram*, varmed avses programvara som leverantören har upphovsrätten till, och/eller
- *Underlicensierade program* varmed avses programvara som leverantören med rättighetsinnehavarens medgivande upplåter nyttjanderätt till.

ANLÄGGNINGEN

Omfattning

3. Anläggningen skall ha den omfattning som framgår av Avtalet.

Lagenlighet

4. Anläggningen skall uppfylla kraven i de lagar, föreskrifter och andra offentliga bestämmelser som gällde på anbudsdagen i det land där Montageplatsen är belägen. Beställaren är skyldig att på leverantörens begäran upplysa om sådana lagar, föreskrifter och bestämmelser som gäller för Anläggningen.
5. Leverantören är skyldig att utföra de tillägsarbeten som föranleds av mellan anbudsdagen och övertagandet genomförda ändringar i lagar, föreskrifter och andra offentliga bestämmelser som gäller för Anläggningen. Detsamma gäller vid ändringar i den gängse tillämpningen av sådana lagar, föreskrifter och bestämmelser. Punkterna 12 och 13 skall tillämpas vid sådana tillägsarbeten.

TEKNISKA HANDLINGAR

6. Leverantören skall utan särskild ersättning tillhandahålla beställaren ett exemplar, eller det större antal som avtalats, dels av projektplan för montaget enligt punkt 23 med erforderliga bilagor dels, senast vid övertagandet, av ritningar och andra tekniska handlingar, som är tillräckligt utförliga för att beställaren skall kunna ombesörja idriftsättning, drift och underhåll inklusive löpande reparationer av Anläggningen. Leverantören är dock inte skyldig att tillhandahålla ritningar och handlingar för tillverkning av Godset eller reservdelar.

Upphovsrätten till ritningar och andra tekniska handlingar rörande Anläggningen som före eller efter Avtalets ingående överlämnas av den ena parten till den andra, kvarblir hos den överlämnande parten. Inte heller påverkas rådigheten över andra immateriella rättigheter som redovisas i ritningarna och handlingarna.

PROGRAMVARA

Parternas rättigheter och skyldigheter

7. Om inte annat skriftligen avtalats mellan leverantören och beställaren gäller följande beträffande beställarens rätt att nyttja Programvaran:

7.1 Beställaren förvärvar rätt att nyttja Leverantörsprogram vid användning av Anläggningen. Beställaren får överlåta denna nyttjanderätt till senare förvärvare av Anläggningen. Leverantören behåller upphovsrätten till Leverantörsprogram även om programmet utarbetats särskilt för beställaren. Beställaren får på eget ansvar göra sådana anpassningar av Leverantörsprogram som är förenliga med Anläggningens allmänna ändamål.

Leverantören är inte skyldig att tillhandahålla källkoden till Leverantörsprogram.

Leverantören svarar för support och eventuella licensavgifter för underlicensierade program.

7.2 Med de inskränkningar som kan vara avtalade mellan upphovsrättsinnehavaren och leverantören, förvärvar beställaren rätt att nyttja Underlicensierade Program vid användning av Anläggningen och att överlåta denna nyttjanderätt till senare förvärvare av Anläggningen. Leverantören skall senast när Avtalet ingås genom Skriftligt Meddelande underrätta beställaren om sådana inskränkningar.

7.3 Leverantören är inte skyldig att förse beställaren med uppdaterade versioner av Programvaran.

Leverantörens ansvar vid immaterialrättsintrång

8. Leverantören skall hålla beställaren skadeslös mot krav från tredje man som grundas på intrång i upphovsrätt och annan immaterialrätt till följd av beställarens användning av Programvaran.

Leverantören ansvarar dock inte för intrångskrav som grundar sig på

att Programvaran använts på ett sätt eller på en plats som inte avtalats eller som leverantören inte borde ha förutsett, eller

att beställaren gjort ändringar i Programvaran.

- 8.1 Leverantören skall på egen bekostnad bemöta intrångskrav som anges i punkt 8. Leverantören skall ersätta beställaren sådana belopp som denne tvingas betala enligt lagakraftvunnen dom eller förlikning som leverantören godkänt.

Leverantörens ansvar gäller endast under förutsättning att beställaren utan dröjsmål skriftligen underrättar leverantören om intrångskrav han mottagit, och att beställaren låter leverantören bestämma hur kravet skall bemötas, såväl inom som utom rätta.

- 8.2 Om intrång i upphovsrätt eller annan immaterialrätt visar sig föreligga, och om förutsättningarna i punkt 8.1 andra stycket är uppfyllda, skall leverantören inom skälig tid efter eget val

antingen tillförsäkra beställaren rätt att fortsätta att använda Programvaran,

eller ändra Programvaran så att intrång inte längre föreligger,

eller ersätta Programvaran med annan programvara med motsvarande funktion vilken inte medför något intrång.

- 8.3 Underlåter leverantören att i rätt tid vidta rättelse enligt punkt 8.2 tillämpas punkt 74.

- 8.4 Utöver vad som följer av punkt 9, har leverantören inget ansvar gentemot beställaren för intrång i tredje mans rätt till följd av beställarens användning av Programvaran. Denna ansvarsbegränsning i gäller dock inte om leverantören gjort sig skyldig till grov vårdslöshet.

Leverantörens ansvar för andra programvarufel

9. För andra fel i Programvaran än att användningen medför immaterialrättsligt intrång gäller punkterna 63 – 76.

ÄNDRINGAR I ANLÄGGNINGEN

Beställarkrav

10. Med de begränsningar som anges i punkt 4, har beställaren tills övertagande sker rätt att kräva ändringar i Anläggningens ursprungligen avtalade omfattning, konstruktion och utförande.

Krav på ändring skall framställas genom Skriftligt Meddelande till leverantören och innehålla en noggrann beskrivning av vilken ändring som begärs.

Leverantörsförslag

11. Tills övertagande sker, får leverantören genom Skriftligt Meddelande föreslå sådana ändringar som nämns i punkt 10, första stycket.

Ändringsförutsättningar

12. Leverantören skall, så snart som möjligt efter att ha mottagit krav på ändring i Anläggningen eller själv ha framställt förslag till sådan ändring, genom Skriftligt Meddelande underrätta beställaren huruvida och på vilket sätt ändringen kan utföras samt vilken justering av Kontraktssumman, leveranstiden och andra avtalsvillkor som ändringen medför.

Leverantören skall också ge beställaren sådan underrättelse när ändring föränleds av ändringar i lagar, föreskrifter och bestämmelser som nämns i punkt 5.

13. Utöver vad som föreskrivs i punkt 5 är leverantören inte skyldig att utföra ändring innan parterna skriftligen avtalat hur ändringen skall påverka Kontraktssumman, leveranstiden och andra avtalsvillkor.

Är parterna oense om hur avtalsvillkoren skall påverkas av ändringsarbeten som nämns i punkterna 10 och 11, skall leverantören, i avvaktan på att enighet kan nås eller tvisten löses enligt punkt 84 eller 85, utföra sådana arbeten på löpande räkning.

SEKRETESS

14. Mottagna ritningar, andra tekniska handlingar eller teknisk information får inte utan andra partens medgivande delges utomstående eller användas för annat ändamål än det för vilket de överlämnats. De får inte heller mångfaldigas utan andra partens medgivande.

Parterna är skyldiga att iakttä diskretion i enlighet med vad god affärssed kräver beträffande sina affärsrelationer med den andra parten och sakinnehållet i avtalade prestationer samt om vad de i övrigt erfarit om andra partens affärsförhållanden.

Parterna skall genom lämpliga åtgärder försäkra sig om att diskretionsskyldigheten respekteras av den egna personalen, av underleverantörer och konsulter och dessas personal samt av annan anlitad personal som får insyn i den andra partens verksamhet.

PROVNING OCH KONTROLL I SAMBAND MED GODSETS TILLVERKNING

Avtalad godsprovning

Provningsplats

15. Skall enligt Avtalet Godset provas i samband med tillverkningen, skall provet utföras där Godset tillverkas, såvida inte annan plats har avtalats.

Provningsmetoder

16. Har tekniska krav för godsprovningen inte avtalats, skall provet utföras i enlighet med den praxis som tillämpas för kontroll av funktionen hos produkter av liknande slag.

Provnings genomförande

17. Leverantören skall genom Skriftligt Meddelande underrätta beställaren om godsprovningen i så god tid att beställaren kan närvara. Har beställaren erhållit sådan underrättelse, får provningen genomföras även om beställaren inte är företräd vid denna.

Leverantören skall föra protokoll över provningen och tillställa beställaren detta. Om inte beställaren visar annat, skall protokollet anses ge en korrekt beskrivning av hur provningen genomförts och dess resultat.

Beställarens tillverkningskontroll

18. Beställaren har rätt att i skälig omfattning eller enligt vad som anges i Avtalet kontrollera tillverkningen av Godset under normal arbetstid och med tre dagars varsel.

Fördelning av provnings- och kontrollkostnader

19. Har inte annan kostnadsfördelning avtalats, skall leverantören svara för alla kostnader för godsprovning som utförs där Godset tillverkas. Beställaren skall dock vid provningen och vid kontroll som nämns i punkt 18 bära alla omkostnader för sig och för egen anlitad personal, inbegripet kostnader för resa och uppehälle.

Rättelseåtgärder

20. Visar sig Godset vid godsprovning eller vid kontroll enligt punkt 18 inte vara i avtalat skick skall leverantören snarast möjligt se till att Godset görs avtalsenligt.

Om beställaren begär det, skall ny godsprovning därefter utföras. Var avvikelsen obetydlig, får nytt prov dock inte krävas.

MONTAGET

Partsrepresentation på montageplatsen

21. Parterna skall, senast då leverantören meddelar att Godset är leveransfärdigt från fabrik, utse var sin företrädare under den tid arbetet pågår på Montageplatsen.

Båda företrädarna skall finnas lätt tillgängliga under arbetstid. Framgår inte annat av Avtalet skall de ha fullmakt att handla på sin parts vägnar i alla frågor som rör montaget. Där det i dessa allmänna villkor föreskrivs att Skriftligt Meddelande skall avlämnas, är företrädaren alltid behörig att motta meddelandet på sin parts vägnar.

Leverantörens åligganden m. m.

Leverantörens avisering om godsleverans m. m.

22. Leverantören skall ge beställaren Skriftligt Meddelande om när Godset blir färdigt för montage i så god tid att beställaren i rätt tid kan vidta de åtgärder som enligt punkt 29 åligger denne för att montaget skall kunna genomföras.

Leverantörens instruktionsskyldighet

23. Leverantören skall på avtalad tidpunkt eller, om tidpunkt ej avtalats, i god tid före montaget presentera en projektplan och förse beställaren med ritningar eller beskrivningar som visar hur Godset skall monteras. Leverantören skall därvid lämna alla upplysningar som beställaren behöver för att kunna dels uppföra fundament och andra underlag som krävs för Anläggningen, dels tillförsäkra obehindrad transport av Godset och nödvändig montageutrustning till och inom Montageplatsen, dels iordningställa nödvändiga anslutningar till Godset.

Leverantörens ansvar för instruktionsfel

24. Leverantören skall bära alla kostnader som orsakas av fel i de ritningar, beskrivningar eller upplysningar som nämns i punkt 23 om felet visar sig före övertagandet. Om felet visar sig efter övertagandet tillämpas punkterna 63 – 76.

Leverantörens tillhandahållande av montereredskap

25. Om inte annat avtalats, skall leverantören tillhandahålla för montaget nödvändiga kranar, lyftredskap och ställningar samt utrustning för transporter inom Montageplatsen.

Leverantörens säkerhetstillsyn m. m.

26. Leverantören skall se till att egen och anlitad personal följer de säkerhetsbestämmelser som gäller på Montageplatsen. Detta inskränker inte beställarens skyldigheter enligt punkt 29.

Leverantören är skyldig att på beställarens begäran från Montageplatsen utestänga egen och anlitad personal som inte följer säkerhetsbestämmelserna.

Leverantören skall genom Skriftligt Meddelande ge beställaren nödvändiga upplysningar om de särskilda risker för omgivningen som kan vara förenade med montaget.

Leverantörens personalledning

27. Beställaren får inte, utan leverantörens uttryckliga samtycke, beordra leverantörens personal till något arbete.

Leverantörens rätt till kontroll på montageplatsen

28. Leverantören har rätt att när som helst under arbetstid på Montageplatsen kontrollera Anläggningen på egen bekostnad. Denna rätt gäller intill dess Anläggningen övertagits och därefter under den tid det pågår arbete enligt punkterna 63 – 76.

Beställarens åligganden

Beställarens ansvar för arbetsmiljön

29. Beställaren ansvarar gentemot leverantören för att montaget utförs under förhållanden som är förenliga med gällande lagar och föreskrifter för arbetsmiljön på Montageplatsen. Beställaren skall ge leverantören Skriftligt Meddelande om de säkerhetsbestämmelser som gäller för personal på Montageplatsen.

Beställaren skall på eller i närheten av Montageplatsen kostnadsfritt ställa till leverantörens förfogande tillfredsställande omklädnads-, tvätt- och måltidsutrymmen för montagepersonalen. Beställaren ansvarar även för att leverantörens personal får kost och logi i närheten av Montageplatsen i enlighet med tillämpliga kollektivavtal och föreskrifter eller med vad som angetts i Avtalet. Om inte annat avtalats skall leverantören bära kostnaderna för kost och logi.

Beställarens förberedande arbeten och åtgärder

30. Beställaren skall utföra nödvändiga förberedande arbeten i enlighet med de ritningar, beskrivningar och upplysningar som nämns i punkt 23. Beställarens arbeten skall, om inte parterna avtalat annat, vara avslutade senast en vecka innan montaget skall påbörjas och så att fundament och underlag kan motta Godset på avtalad tidpunkt. Beställaren skall genom Skriftligt Meddelande underrätta leverantören om när de förberedande arbetena har avslutats.
31. Beställaren skall se till att vatten och drivkraft, inklusive tryckluft och elektrisk ström i nödvändig omfattning, eller som angetts i Avtalet, står till leverantörens förfogande på Montageplatsen innan montaget skall påbörjas. Detta skall ske utan kostnader för leverantören som inte heller skall betala för bruk av vatten och drivkraft.

Beställaren skall på eller i närheten av Montageplatsen utan ersättning ställa till leverantörens förfogande läsbara eller på annat sätt skyddade lokaler eller lagerutrymmen som är ägnade att förhindra stöld av och skada på Godset och leverantörens verktyg och utrustning.

Beställarens skyldighet avisera förseningar och fel

32. Finner beställaren att han inte inom avtalad tid kommer att kunna fullgöra vad som åligger honom för att Anläggningen skall kunna uppföras, däribland åliggandena enligt punkterna 29, 30 och 31, eller framstår sådan försening som sannolik, skall beställaren utan dröjsmål ge leverantören Skriftligt Meddelande härom. Beställaren skall därvid ange orsaken till förseningen samt såvitt möjligt hur lång förseningen kommer att bli.
33. Om beställaren enligt överenskommelse tar emot Godset på Montageplatsen, är beställaren skyldig att utan dröjsmål granska Godset och omgående genom Skriftligt Meddelande till leverantören påtala direkt synliga transportskadorna.

Beställarens förseningar och fel

Påföljder

34. Om beställaren inte i rätt tid och på rätt sätt fullgör sina förpliktelser, däribland de åligganden som anges i punkt 32, skall beställaren ersätta leverantören de merkostnader denne får vidkännas utöver eventuella ersättningar enligt punkt 43. Leverantören har även rätt till skälig förlängning av leveranstiden på grund av beställarens underlåtenhet. Vill leverantören kräva förlängning skall han utan dröjsmål underrätta beställaren härom genom Skriftligt Meddelande.

Är beställarens underlåtenhet att i rätt tid och på rätt sätt fullgöra sina förpliktelser av väsentlig betydelse har leverantören rätt

att avbryta arbetet med leverans och montage tills rättelse skett, samt

att genom Skriftligt Meddelande häva Avtalet.

Rätten att häva förutsätter dock i detta fall att leverantören genom Skriftligt Meddelande underrättat beställaren om sin avsikt att häva och att beställaren inte vidtagit rättelse inom en månad efter det meddelandet mottogs. Vid hävning på denna grund har leverantören rätt till ersättning för den skada beställarens underlåtenhet har åsamkat leverantören. Ersättningen skall inte överstiga Kontraktssumman.

KONTRAKTSSUMMA OCH BETALNING

Kontraktssumma

35. Om Kontraktssumman bestämts i annan än svensk valuta skall i avtalet anges den kurs till vilken valutan ifråga skall sättas i förhållande till den svenska.
36. Om montaget sker på löpande räkning och montaget inte är slutfört, skall Kontraktssumman vid tillämpning av punkterna 34, 41- 43, 59 och 60 utgöras av priset för Godset med tillägg av 10% eller annan procentsats parterna avtalat om.
37. Om inte annat avtalats skall Kontraktssumman innefatta kostnaden för ändamålsenligt emballage och andra åtgärder för att skydda godset mot förutsebara skador vid transport till och lämplig förvaring hos beställaren.

Betalning

38. Vid montage till fast pris skall, om inte annat avtalats, betalningen erläggas med fyra delbetalningar mot faktura. Den första delbetalningen skall ske vid avtalets ingående, den andra då Godset ankommit skadefritt till montageplatsen och den tredje när leverantören enligt punkt 48 underrättat beställaren om att Anläggningen är klar för leveransprov. Slutlikvid skall ske när leverans ägt rum enligt punkt 53 och övertagande skett enligt punkt 55 samt eventuellt kvarstående felaktigheter avhjälpes.

Delbetalningarnas belopp skall anges i Avtalet.

Vid övertagandet kvarstående justeringar och felaktigheter skall åtgärdas och parternas mellanhavanden slutregleras senast 6 månader efter övertagandet.

39. Om beställaren är försenad på sätt som anges i punkt 34 är han ändå skyldig att erlægga varje betalning som gjorts beroende av leverantörens successiva fullgörande av Avtalet som om förseningen inte inträffat.
40. Vid montage till fast pris ingår inte i detta:
- a) betalning för väntetid på grund av att montagearbetet hindrats av omständigheter som leverantören inte ansvarar för enligt dessa allmänna villkor eller enligt Avtalet i övrigt, ej heller
  - b) skatter och avgifter som utgår på det fakturerade beloppet och som skall betalas av leverantören.
41. Vid montage på löpande räkning skall, om inte annat avtalats, priset för Godset faktureras med en tredjedel vid Avtalets ingående, en tredjedel vid Skriftligt Meddelande att Godset är leveransfärdigt från fabrik och en tredjedel när Godset ankommit till Montageplatsen.
42. Vid montage på löpande räkning skall montaget betalas mot månatlig faktura och följande poster debiteras separat:
- a) samtliga resekostnader för leverantörens personal samt alla kostnader för transport av personalens verktyg och personliga tillhörigheter,
  - b) kostnader avseende kost och logi och andra kostnader för uppehållet för leverantörens personal under varje dags frånvaro från hemorten, inklusive arbetsfria dagar och helgdagar,
  - c) betalning för arbete under ordinarie arbetstid,
  - d) betalning för övertidsarbete,

- e) betalning såsom för ordinarie arbetstid för tid som åtgår till:
  - nödvändiga förberedelser för ut- och hemresa,
  - ut- och hemresa samt andra resor som personalen är berättigad till enligt gällande lag eller kollektivavtal i leverantörens land,
  - dagliga resor mellan logiet och montageplatsen då restiden per dag överstiger 30 minuter.
- f) kostnader som leverantören har för att tillhandahålla utrustning enligt Avtalet, inklusive ersättning för bruk av leverantörens egen montageutrustning.

Extradebitering orsakad av beställaren

43. Om montagearbetet ändras, fördröjs eller tidvis måste inställas av orsaker som beställaren eller dennes andra leverantörer ansvarar för, har leverantören utöver avtalat pris enligt punkterna 38 och 40 resp. 41 och 42 rätt till ersättning för:
- a) väntetid och tid som åtgår för extra resor,
  - b) extra arbeten inklusive arbete med att demontera, säkra och åter sätta upp montageutrustning,
  - c) merkostnader som orsakas av att leverantören måste hålla sin utrustning på Montageplatsen längre tid än förutsatt,
  - d) extra utgifter för resor och uppehälle för leverantörens personal,
  - e) kostnader och utgifter i övrigt som leverantören kan dokumentera har orsakats av denne på grund av montagearbetets omläggning.

Försenad betalning

44. Betalar beställaren inte i rätt tid, har leverantören rätt till dröjsmålsränta från förfallodagen med den räntesats som gäller enligt räntelagen (1975: 635).

Betalar inte beställaren i rätt tid, har leverantören dessutom, efter att ha lämnat beställaren Skriftligt Meddelande härom, rätt att avbryta sitt fullgörande av Avtalet till dess betalning sker.

Om beställaren inte betalat tre månader efter förfallodagen, har leverantören rätt att häva Avtalet genom Skriftligt Meddelande till beställaren. Leverantören har då, utöver dröjsmålsränta, rätt till ersättning för den skada han lider. Ersättningen skall dock inte överstiga Kontraktssumman.

Åtgärder vid befarad betalningsoförmåga

45. Om beställarens ekonomiska förhållanden visar sig vara sådana att starka skäl finns att anta att betalning inte kommer att ske i rätt tid, har leverantören rätt att avbryta sitt fullgörande av Avtalet i avvaktan på att beställaren ställer fullgod säkerhet. Gör beställaren inte detta utan dröjsmål får leverantören häva avtalet.

LEVERANSPROV OCH PROVDRIFT, ÖVERTAGANDE

Leveransprov

46. När montaget slutförts och leverantören för sin del avslutat inkörning och intrimning av Anläggningen skall denna genomgå leveransprov under medverkan av beställaren och, om det är påkallat, av en eller flera av parternas underleverantörer eller övriga leverantörer, i syfte att fastställa att Anläggningen uppfyller avtalade funktions- och andra krav.

Leveransprov skall utföras enligt de tekniska specifikationer och testrutiner som angivits i Avtalet. Om sådana saknas skall leveransprovet utföras i enlighet med den praxis som tillämpas för kontroll av grafiskt gods och grafiska anläggningar av liknande slag.

Leveransprovets uppläggning och parternas åligganden

47. Leveransprov skall genomföras under leverantörens ledning. Denne skall föra protokoll vid provet. Protokollet skall tillställas beställaren inom den frist som parterna kommit överens om och annars utan oskäligt dröjsmål. Om beställaren inte visar annat skall protokollet anses korrekt beskriva hur provet genomförts och provets resultat.

Beställaren skall utan ersättning dels tillhandahålla kraft, drivmedel, smörjmedel, vatten, råvaror och annat material som är nödvändigt för att genomföra leveransprovet och slutliga justeringar i samband med detta, dels installera de apparater och ställa den arbetskraft till förfogande som krävs för provningens genomförande.

Leveransprovets genomförande

48. Leverantören skall genom Skriftligt Meddelande underrätta beställaren om att Anläggningen är klar för leveransprov och ange en skälig frist inom vilken provet skall utföras. Parterna skall därefter komma överens om tidpunkt för provet. Om annat inte avtalats skall provet ske under beställarens normala arbetstid.

49. Om beställaren är förhindrad att närvara vid leveransprovet på avtalad tid eller inte fullgör sina förpliktelser enligt punkt 47 andra stycket och därigenom hindrar genomförandet, skall leverantören genom Skriftligt Meddelande till beställaren fastställa ny tid för provet. Beställaren har därvid rätt till en skälig frist innan detta genomförs.

Infinner sig beställaren inte till det på nytt utsatta provet får detta genomföras i beställarens frånvaro. Leverantören har då rätt att på beställarens bekostnad tillkalla en opartisk sakkunnig person att närvara vid provet.

Kan leveransprovet inte genomföras på grund av att beställaren, efter att ha mottagit leverantörens meddelande enligt andra stycket i denna punkt, inte fullgör sina förpliktelser enligt punkt 47 andra stycket, skall tillfredsställande leveransprov anses genomfört vid utgången av den frist som leverantören angett i sitt meddelande.

Rättelser efter leveransprov och nytt leveransprov

50. Visar leveransprov att Anläggningen inte är i avtalat skick, skall leverantören snarast möjligt se till att den görs avtalsenlig. Därefter skall nytt leveransprov genomföras, såvida inte parterna skriftligen avtalar om att avstå från prov eller avvikelser saknar betydelse för Anläggningens prestanda och drift.

För nytt leveransprov gäller punkterna 46 – 49 i tillämpliga delar.

Provdrift

51. Efter det leveransprov slutförts och erforderliga mindre justeringar och kompletteringar skett, har beställaren rätt att innan leverans sker enligt punkt 53, utan hinder av förbudet i punkt 56, få ta Anläggningen i bruk för provdrift under högst två veckor, om annan tidsrymd inte angivits i Avtalet eller därefter skriftligen avtalats. Framställning om provdrift skall delges leverantören senast i samband med att denne aviserar om leveransprov enligt punkt 48 första stycket.

Beställaren skall under den tid provdriften pågår noggrant iaktta anvisningar i manualer och andra anvisningar för Anläggningens handhavande liksom de särskilda instruktioner som leverantören meddelar för provdriften.

Beställaren svarar för alla egna och extrema extra kostnader som är förbundna med provdriften. Leverantören har, å sin sida, rätt att kontrollera Anläggningen under provdriftstiden på motsvande sätt som enligt punkt 28 gäller beträffande kontroll på montageplatsen.

52. Visar det sig under provdriftstiden att Anläggningen inte är i avtalat skick gäller vad som sägs i punkt 50 första meningen.

Leverans och övertagande

53. Leverans skall senast ske den dag som bestämts i avtalet eller när, i förekommande fall, provdrift slutförts och eventuellt kvarstående felaktigheter rättats till. Mindre justeringar och kompletteringar, som saknar betydelse för Anläggningens drift, kan dock få anstå och skall inte hindra att leverans sker.

Om parterna i stället för leverans på bestämd tidpunkt avtalat om en tidsrymd inom vilken leverans skall ske, löper denna från Avtalets ingående.

Om parterna avtalat att leveransprov inte skall genomföras och beställaren inte påkallat provdrift, skall leverans ske efter skriftlig överenskommelse i anslutning till att leverantören genom Skriftligt Meddelande underrättat beställaren om att Anläggningen är leveransklar.

54. Leverantören har rätt att senarelägga leverans om beställaren inte fullgjort sin betalningsskyldighet enligt punkterna 38 – 43.
55. I och med leveransen skall beställaren anses ha övertagit Anläggningen. Övertagandet innebär att beställaren, med de begränsningar som följer av tredje mans rättigheter och av eventuellt kvarstående förpliktelser till leverantören, förvärvat rådigheten till Anläggningen och därmed kan ta denna i full drift. Övertagandet innebär vidare att risken för Anläggningen liksom ansvaret för saksador går över till beställaren samt att leverantörens funktionsgaranti enligt punkterna 63 – 66 börjar löpa.

Intill dess beställaren erlagt full betalning är dennes rådighet till Anläggningen efter övertagandet begränsad såtillvida att Anläggningen inte får ändras utan leverantörens medgivande genom Skriftligt Meddelande och att det åligger beställaren att i leverantörens intresse väl vårda Anläggningen.

Ej medgivet idrifttagande

56. Före övertagandet har beställaren inte rätt att ta Anläggningen eller del av denna i drift utan leverantörens medgivande genom Skriftligt Meddelande. Om så ändå skulle ske bortfaller beställarens rätt till leveransprov. Beställaren anses genom idrifttagandet ha övertagit anläggningen.

LEVERANTÖRENS ANSVAR FÖR FÖRSENINGAR

Aviseringsskyldighet m. m.

57. Finner leverantören att han inte kan färdigställa Anläggningen i rätt tid, eller framstår försening på hans sida som sannolik, skall han utan dröjsmål genom Skriftligt Meddelande underrätta beställaren om detta och därvid ange orsaken till förseningen samt, såvitt möjligt, den tidpunkt då Anläggningen kommer att vara klar för övertagande.

Underlåter leverantören att lämna sådant meddelande, skall leverantören, oberoende av vad som sägs i punkterna 59 och 60, ersätta beställaren de merkostnader som denne orsakas och skulle ha undsluppit om han fått meddelandet i tid.

Förlängning av leveranstid

58. Leveranstiden skall förlängas så mycket som är skäligt med hänsyn till föreliggande omständigheter om övertagandet enligt punkt 50 försenas på grund av:
- omständighet som enligt punkt 80 utgör befrielsegrund, eller
  - handling eller underlåtenhet från beställarens eller någon av dennes andra leverantörens sida, exempelvis att en leverantör avbrutit fullgörandet av sina avtalsförpliktelser enligt punkterna 22, 30 och 31, eller
  - ändringar enligt punkterna 5 och 10 – 13.

Förlängning skall ske även om orsaken till denna inträffar efter den ursprungligen avtalade tidpunkten för övertagande.

Påföljder vid försening

Vite

59. Om Anläggningen inte är övertagen i rätt tid enligt punkt 53, har beställaren rätt till vite från den dag övertagande skulle ha skett.

Vitet utgör 0,5% av Kontraktssumman för varje hel vecka förseningen varar. Vitet skall inte överstiga 7,5% av Kontraktssumman.

Vitet förfaller till betalning vid krav genom Skriftligt Meddelande från beställaren, dock tidigast när Anläggningen övertagits eller vid tidpunkten för hävning enligt punkt 60.

Beställaren förlorar dock sin rätt till vite, om beställaren inte genom Skriftligt Meddelande har framställt krav härom inom sex månader efter att övertagande skulle ha skett.

Fullgörelse, prisavdrag, hävning, skadestånd

60. Är beställaren berättigad till maximalt vite enligt punkt 59 och Anläggningen ännu inte har övertagits, har beställaren rätt att genom Skriftligt Meddelande kräva att Anläggningen färdigställs för leveransprov inom en sista skäligen frist, som inte får vara kortare än en vecka.

Om leverantören inte färdigställer Anläggningen inom fristen, och detta inte beror på omständigheter som beställaren eller någon av dennes andra leverantörer bär ansvaret för, får beställaren kräva prisavdrag eller häva Avtalet genom Skriftligt Meddelande till leverantören.

Beställaren har vid hävning enligt andra stycket, utöver vitet, rätt till ersättning för den skada beställaren åsamkas på grund av leverantörens försening i den mån skadan överstiger det maximala vite beställaren kunnat kräva enligt punkt 59. Ersättningen skall dock inte överstiga 7,5% av Kontraktssumman.

Beställaren får vidare häva Avtalet genom Skriftligt Meddelande till leverantören om det står klart att det kommer att inträffa en försening som skulle ge beställaren rätt till såväl maximalt vite enligt punkt 59 som ersättning för skada enligt tredje stycket ovan i denna punkt.

Ansvarsbegränsning vid försening

61. Bortsett från vite enligt punkt 59, prisavdrag samt hävning med begränsad ersättning enligt punkt 60 tredje stycket är varje krav från beställaren med anledning av leverantörens försening uteslutet. Denna begränsning av leverantörens ansvar gäller dock inte om leverantören gjort sig skyldig till grov vårdslöshet.

Åtgärder vid befarad leveransförmåga

62. Om leverantörens ekonomiska förhållanden visar sig vara sådana att starka skäl finns att anta att leverantören inte kommer att kunna fullfölja Avtalet har beställaren rätt att hålla inne betalning i avvaktan på att leverantören ställer fullgod säkerhet. Gör leverantören inte detta utan dröjsmål får beställaren häva avtalet.

LEVERANTÖRENS ANSVAR FÖR FEL

Answarets omfattning

63. Leverantören är skyldig att i enlighet med vad som anges i punkterna 64 – 75 genom utbyte eller reparation, avhjälpa alla fel i Anläggningen som beror på bristfälligheter i konstruktion, material eller arbete eller bristfällig instruktion från leverantörens sida.
64. Leverantörens ansvar enligt punkt 63 omfattar inte fel som beror på av beställaren tillhandahållet material, av denne föreskriven eller specificerad men inte av leverantören genom Skriftligt Meddelande godkänd konstruktion eller på beställarens felaktigt utförda förberedande arbeten enligt punkt 30.

Leverantörens ansvar omfattar inte heller fel orsakade av omständigheter som tillkommit efter att Anläggningen övertagits enligt punkt 50, exempelvis inte fel som uppstår till följd av att de i Avtalet förutsatta arbetsförhållandena inte uppfylls eller av oriktig användning av Anläggningen. Vidare omfattar ansvaret inte fel orsakade av bristfälligt underhåll eller oriktig montering från beställarens sida, ändringar vidtagna utan leverantörens medgivande genom Skriftligt Meddelande eller av beställaren oriktigt utförda reparationer.

Som fel anses inte normal förslitning eller försämring.

Funktionsgarantins giltighetstid

65. Om annat inte avtalats avser Leverantörens ansvar endast fel som visar sig inom ett år från den dag Anläggningen övertagits enligt punkt 55. Används Anläggningen mer intensivt än som avtalats förkortas ansvarstiden i motsvarande grad.
66. För delar av Anläggningen som bytts ut eller reparerats i enlighet med punkt 63 har leverantören samma ansvar som för den ursprungliga Anläggningen under en tid av ett år. För Anläggningens övriga delar förlängs den i punkt 65 nämnda ansvarstiden endast med den tid som Anläggningen inte kunnat användas till följd av fel som avses i punkt 63.

Reklamation av fel

67. Beställaren skall genom Skriftligt Meddelande till leverantören reklamera fel utan oskäligt dröjsmål efter att felet har visat sig och i intet fall senare än två veckor efter utgången av den ansvarstid som bestäms i punkt 65 respektive punkt 66.

Reklamationen skall innehålla en beskrivning av hur felet yttrar sig. Reklamerar beställaren inte skriftligen inom de frister som anges i första stycket, bortfaller rätten att göra gällande anspråk på grund av felet.

Finns det anledning att anta att felet kan medföra risk för skada skall reklamation ske utan dröjsmål. Om inte reklamation i detta fall sker utan dröjsmål, förlorar beställaren rätten att göra gällande anspråk på grund av skada som uppstår och som skulle ha undvikits om sådan reklamation hade skett.

Avhjälpande av fel

68. Sedan leverantören har mottagit reklamation genom Skriftligt Meddelande enligt punkt 67, skall leverantören avhjälpa felet med den skyndsamhet som omständigheterna påkallar. Avhjälpande inom denna frist skall äga rum vid en sådan tidpunkt och genomföras så att beställarens verksamhet inte störs mer än nödvändigt. Leverantören skall själv bära kostnaderna för avhjälpandet i enlighet med reglerna i punkterna 63 – 76.

Avhjälpandet skall utföras där Anläggningen befinner sig, även om detta är en annan plats än Montageplatsen, såvida inte leverantören finner det lämpligt att den felaktiga delen eller Godset sänds till honom för reparation eller utbyte.

Kräver demontering och inmontering av delen särskild fackkunskap, är leverantören skyldig att utföra demonteringen och inmonteringen. Krävs inte sådan fackkunskap, har leverantören fullgjort sina åligganden på grund av felet när leverantören till beställaren levererar en felfri, reparerad eller utbytt del.

69. Skall avhjälpande i enlighet med punkt 68 utföras där Anläggningen befinner sig gäller vad som föreskrivs i punkterna 22, 27 – 29 och 78.

Ogrundad reklamation

70. Reklamerar beställaren enligt punkt 67, och visar det sig inte föreligga något fel som leverantören svarar för, har leverantören rätt till ersättning för det arbete och de kostnader reklamationen orsakat honom.

Fördelning av avhjälpningskostnader m. m.

71. Om avhjälpande av fel medför ingrepp i annat än Anläggningen, svarar beställaren för arbete och kostnader som ingreppet fört med sig.
72. Alla transporter i samband med reparation eller utbyte skall ske på leverantörens risk och bekostnad. Beställaren skall följa leverantörens instruktioner om hur transporten skall utföras.

Om Anläggningen befinner sig på annan plats än Montageplatsen skall beställaren bära de merkostnader för avhjälpande av fel som detta orsakar leverantören.

73. Felaktiga delar som byts ut i enlighet med punkt 63 skall ställas till leverantörens förfogande och blir hans egendom. Leverantören är dock skyldig att vid tvist ställa delarna till förfogande.

Påföljder vid bristande avhjälpande

74. Fullgör inte leverantören inom skälig tid sina skyldigheter enligt punkt 68 får beställaren genom Skriftligt Meddelande ge leverantören en slutlig frist för att göra detta. Har inte leverantören fullgjort skyldigheterna inom fristen får beställaren efter eget val:
- a) låta utföra nödvändiga reparationer och/eller framställa nya delar på leverantörens risk och bekostnad, förutsatt att beställaren därvid förfar med omdöme, eller
  - b) kräva prisavdrag med högst 15% av Kontraktssumman.

Är felet väsentligt får beställaren i stället häva Avtalet genom Skriftligt Meddelande till leverantören. Beställaren har även rätt till sådan hävning om felet efter åtgärd som nämns i första stycket under a) alltså är väsentligt. Vid hävning har beställaren rätt till ersättning för liden skada. Ersättningen skall dock inte överstiga 15% av Kontraktssumman.

Tidsbegränsning av ansvar för fel i Anläggningen

75. Oavsett vad som stadgas i punkterna 63 - 74 har leverantören inte något ansvar för fel i någon del av Anläggningen längre än två år från övertagandet enligt punkt 55.

Begränsning av ersättningskyldigheten

76. Leverantören har inte något ansvar för fel utöver vad som föreskrivs i punkterna 63 -75. Detta gäller varje förlust felet eller intrånget kan orsaka som exempelvis produktionsbortfall, utebliven vinst och annan ekonomisk följdförlust. Denna begränsning av leverantörens ansvar gäller dock inte om han gjort sig skyldig till grov vårdslöshet.

ANSVAR FÖR SAKSKADA FÖRE ÖVERTAGANDET

Skada på anläggningen

77. Leverantören ansvarar för varje skada på Anläggningen som uppstår innan risken enligt punkt 55 gått över på beställaren. Detta gäller oavsett orsaken till skadan, såvida inte skadan orsakats av beställaren eller någon som denne har ansvaret för. Även om leverantören enligt denna punkt inte ansvarar för skadan, har beställaren rätt att kräva att leverantören åtgärdar skadan på beställarens bekostnad.

Skada på beställarens egendom

78. Leverantören ansvarar för skada på beställarens egendom före övertagandet av Anläggningen endast om skadan visas ha orsakats genom vårdslöshet av leverantören eller någon som denne ansvarar för i samband med Avtalets fullgörande. Leverantören svarar dock inte i något fall för produktionsbortfall, utebliven vinst eller annan ekonomisk följdförlust.

ANSVAR FÖR SAKSKADA ORSAKAD AV ANLÄGGNINGEN EFTER ÖVERTAGANDET

79. Beställaren skall hålla leverantören skadeslös i den utsträckning leverantören åläggs ansvar gentemot tredje man för sådan skada eller förlust som leverantören inte ansvarar för gentemot beställaren enligt andra och tredje styckena i denna punkt.

Leverantören ansvarar inte för skada som Anläggningen orsakar efter övertagandet

- a) på fast eller lös egendom eller följderna av sådan skada om skadan inträffar då Anläggningen är i beställarens besittning, eller
- b) på produkter framställda av beställaren eller på produkter i vilka beställarens produkter ingår.

Nämnda begränsningar i leverantörens ansvar gäller inte om denne gjort sig skyldig till grov vårdslöshet.

80. Framställer tredje man krav mot leverantören eller beställaren på ersättning för skada eller förlust som avses i punkt 79, skall andra parten genom Skriftligt Meddelande genast underrättas härom.

Leverantören och beställaren är skyldiga att låta sig instämmas till den domstol eller skiljenämnd som behandlar ersättningskrav mot någon av dem, om kravet grundas på skada eller förlust som påstås vara orsakad av anläggningen. Det inbördes ansvarsförhållandet mellan beställaren och leverantören skall dock alltid i sista hand avgöras genom skiljeförfarande enligt punkt 85.

BEFRIELSEGRUNDER (FORCE MAJEURE)

81. Om part förhindras att fullgöra Avtalet av omständighet utanför hans kontroll, och som parten inte skäligen kunde förväntas ha räknat med då Avtalet träffades, och vars följder parten inte heller skäligen kunde ha undvikit eller övervunnit, eller av att partens underleverantör hindras fullgöra sin leverans på grund av omständigheter, som här angivits, skall detta utgöra befrielsegrund som medför framflyttning av tidpunkt för prestation och befrielse från vite och andra påföljder. Detta gäller oavsett om orsaken till förseningen inträffar före eller efter avtalad leveransdag.

Om Avtalets fullgörande till väsentlig del hindras för längre tid än 3 månader på grund av viss ovan angiven omständighet, har part, utan ersättningsskyldighet, rätt att skriftligen frånträda Avtalet.

Finner part att omständighet som nämns i första stycket föreligger, skall andra parten utan dröjsmål underrättas om detta genom Skriftligt Meddelande.

AVTALSÖVERLÅTELSE

82. Leverantören eller beställaren har inte rätt att överlåta Avtalet utan andra partens godkännande genom Skriftligt Meddelande. Härifrån gäller följande undantag:
- a) Leverantören har rätt att utan beställarens medgivande överlåta rätten att ta emot betalning enligt Avtalet, förutsatt att leverantörens skyldigheter gentemot beställaren förblir oförändrade.
  - b) Beställaren har rätt att finansiera förvärvet av Anläggningen genom leasingföretag som leverantören godkänner; härvid gäller Avtalet även fortsättningsvis oförändrat i tillämpliga delar mellan leasingtagaren/beställaren och leverantören.

- c) Beställaren och leverantören har rätt att utan andra partens godkännande överlåta avtalet till annat företag inom koncern eller företagsgrupp inom vilken de ingår när Avtalet träffas eller senare kan komma att ingå. Motsvarande gäller för statliga eller kommunala organ.

Om vid överlåtelse enligt a), b) och c) ovan den nya parten inte fullgör sina förpliktelser, svarar den ursprungliga parten för förpliktelseernas fullgörande.

TILLÄMPLIG LAG

- 83. Tvister i anledning av Avtalet skall bedömas enligt svensk lag.

TOLKNING OCH TVISTLÖSNING

- 84. Grafiska Nämnden, inrättad av Grafiska Leverantörsföreningen, Grafiska Företagens Förbund och Svenska Tidningsutgivareföreningen (Tidningsutgivarna), prövar och avger på begäran utlåtande i tekniska och rättsliga frågor som aktualiseras i samband med marknadsföring, leverans och användning av produkter för grafisk produktion.

Som ett led i denna verksamhet prövar och rekommenderar på parts begäran Grafiska Nämnden, med utgångspunkt från bl. a. ALV 05, hur en tvist mellan leverantör och beställare angående tolkningen och tillämpningen av Avtalet och därmed sammanhängande rättsförhållande lämpligen bör lösas.

SKILJEDOM

- 85. Tvist i anledning av Avtalet som inte lösts i den ordning som anges punkt 84 andra stycket, skall avgöras genom skiljedom enligt Stockholms Handelskammarens Skiljedomstols Regler för förenklat skiljeförfarande.

Om part begär det skall Grafiska Nämnden beredas tillfälle att avge sakkunnigt utlåtande i ärendet.